

Sygn. akt I UK 229/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Zbigniew Myszka

Protokolant Joanna Porowska
w sprawie z odwołania A. P., I. R., S. P., A. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanych: M. N. i in.

o stwierdzenie odpowiedzialności członków zarządu stowarzyszenia na zaległości
składkowe,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 22 listopada 2012 r.,

skargi kasacyjnej odwołujących od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 29 września 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Decyzją z 17 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczony S. P. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu składek Stowarzyszenia /.../ i zobowiązany jest do zapłaty: 1. składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za okres od maja 2003 r. do lipca 2003 r., od września 2003 r. do listopada 2003 r., od stycznia 2004 r. do października 2004 r. oraz od grudnia 2004 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 118.988,86 zł; 2. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 62.666,00 zł; 3. składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do marca 2005 r., od maja 2005 r. do września 2005 r. oraz za grudzień 2005 r. w kwocie 11.223,93 zł; 4. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 5.168,00 zł; 5. składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 5.165,89 zł oraz 6. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 2.343,00 zł.

Decyzją z 17 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczona I. R. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu składek Stowarzyszenia /.../ i zobowiązana jest do zapłaty: 1. składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za okres od maja 2003 r. do lipca 2003 r., od września 2003 r. do listopada 2003 r., od stycznia 2004 r. do października 2004 r. oraz od grudnia 2004 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 118.988,86 zł; 2. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 62.666,00 zł; 3. składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do marca 2005 r., od maja 2005 r. do września 2005 r. oraz za grudzień 2005 r. w kwocie 11.223,93 zł; 4. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 5.168,00 zł; 5. składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do stycznia 2006 r. w kwocie

5.165,89 zł oraz 6. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 2.343,00 zł.

Decyzją z 17 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczona A. P. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu składek Stowarzyszenia /.../ i zobowiązana jest do zapłaty: 1. składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za okres od maja 2003 r. do lipca 2003 r., od września 2003 r. do listopada 2003 r., od stycznia 2004 r. do października 2004 r. oraz od grudnia 2004 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 118.988,86 zł; 2. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 62.666,00 zł; 3. składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do marca 2005 r., od maja 2005 r. do września 2005 r. oraz za grudzień 2005 r. w kwocie 11.223,93 zł; 4. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 5.168,00 zł.; 5. składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 5.165,89 zł oraz 6. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 2.343,00 zł.

Decyzją z 17 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczona A. M. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu składek Stowarzyszenia /.../ i zobowiązana jest do zapłaty: 1. składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za okres od stycznia 2004 r. do października 2004 r. oraz od grudnia 2004 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 97.157,09 zł; 2. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 47.622,00 zł; 3. składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do marca 2005 r., od maja 2005 r. do września 2005 r. oraz za grudzień 2005 r. w kwocie 11.223,93 zł; 4. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 5.168,00 zł; 5. składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od czerwca 2004 r. do września 2004 r., od stycznia 2005 r. do stycznia 2006 r. w kwocie 5.165,89 zł oraz 6. odsetek za zwłokę obliczonych na dzień 17 grudnia 2008 r. w kwocie 2.343,00 zł.

Odwołania od powyższych decyzji wnieśli ubezpieczeni.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołań.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. wyrokiem z 26 maja 2010 r., oddalił odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił iż w dniu 17 października 2001 r. Stowarzyszenie /.../ wpisane zostało do Krajowego Rejestru Sądowego, rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Przedmiotem jego działalności było: niesienie pomocy osobom starszym, chorym i opuszczonym; opieka nad osobami potrzebującymi niemającymi wsparcia od rodzin lub innych instytucji oraz działalność charytatywna w szerokim tego słowa znaczeniu.

Uchwałą Nr 2 Walnego Zebrania Członków z 2 sierpnia 2006 r. podjęto decyzję w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia. Z dniem 16 stycznia 2009 r. „wniosek o rozwiązaniu” Stowarzyszenia zgłoszony został do Krajowego Rejestru Sądowego.

W okresie, w którym powstały przedmiotowe zaległości w skład zarządu Stowarzyszenia wchodził: M. N. pełniący funkcję Prezesa w okresie od 17 października 2001 r. do 16 stycznia 2009 r.; S. P. w okresie od 17 października 2001 r. do 16 stycznia 2009 r.; I. R. w okresie od 17 października 2001 r. do 16 stycznia 2009 r.; A. P. w okresie od 17 października 2001 r. do 16 stycznia 2009 r.; A. N. (obecnie P.) w okresie od 17 października 2001 r. do 16 stycznia 2009 r. oraz A. M. w okresie od 27 sierpnia 2004 r. do 16 stycznia 2009 r.

Postanowieniem z 26 maja 2008 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w C. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec majątku Stowarzyszenia /.../, jako bezskuteczne.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że organ rentowy wykazał, iż egzekucja zaległości z majątku stowarzyszenia okazała się bezskuteczna w całości, co wynika bezpośrednio z postanowienia Naczelnika o Urzędzie Skarbowego o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 26 maja 2008 r. Ponadto, organ rentowy w zaskarżonych decyzjach podniósł, iż odwołujący nie wykazali, że niezgłoszenie wniosku o upadłość oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło bez ich winy.

Sąd Okręgowy podkreślił jednak, że z uwagi na specyfikę części osób prawnych niebędących spółkami kapitałowymi, członkowie ich organów zarządzających mają utrudnioną możliwość uwolnienia się od odpowiedzialności za zobowiązania tych podmiotów. W szczególności dotyczy to osób prawnych, które w ogóle nie mają zdolności upadłościowej i naprawczej, jak np. w przypadku stowarzyszeń. Tym samym, zdaniem Sądu, niezłożenie przez nich wniosku o ogłoszenie upadłości nie może ich obciążać, z uwagi na brak zdolności upadłościowej Stowarzyszenia. Jednocześnie, brak możliwości zgłoszenia takiego wniosku nie może być traktowany na równi z brakiem winy w jego niezłożeniu, albowiem oznaczałoby to, że w przypadku osoby prawnej, co do której nie można ogłosić upadłości, członkowie jej organów zarządzających zawsze byłiby objęci przesłanką wyłączającą ich odpowiedzialność. Tym samym, zdaniem Sądu pierwszej instancji, przyjęć należy, iż odpowiednie stosowanie do tej kategorii podmiotów z art. 116 ustawy Ordynacji podatkowej oznacza, że mogą oni korzystać ze wskazanych tam przesłanek wyłączających ich odpowiedzialność jedynie wtedy, gdy są one możliwe do zrealizowania. Zatem, jeżeli osoba prawna nie ma zdolności upadłościowej lub układowej, członek jej organu zarządzającego może uwolnić się od odpowiedzialności jedynie wskazując mienie, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych tej osoby prawnej w znacznej części.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że odwołujący się nie wykazali żadnego majątku Stowarzyszenia, z którego możliwa byłaby egzekucja. Z wyjaśnień S. **P. wynika jedynie, iż Stowarzyszenie posiadało nieruchomości w B.**, która następnie została przekazana na rzecz fundacji /.../. Powyższe potwierdziła także A. P. Ponadto, co również wynika z uzasadnienia postanowienia w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego, Stowarzyszenie nie posiada ruchomości, wierzytelności ani nieruchomości, do których można by skierować egzekucję. Z ewidencji Miasta oraz Starostwa C. nie wynika nadto by Stowarzyszenie było właścicielem jakiegokolwiek innej nieruchomości. Nie figuruje ono także w ewidencji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji CEAP jako właściciel pojazdów.

Bez znaczenia, zdaniem Sądu pierwszej instancji, dla zakresu odpowiedzialności odwołujących się jest również pełnienie przez nich swoich funkcji społecznie oraz samodzielnego zarządzania Stowarzyszeniem i podejmowania

decyzji przez jego Prezesa M. N. Ponadto, jak Sąd Okręgowy zaznaczył, Stowarzyszenie miało świadomość istniejącego zadłużenia, a zatem w przypadku posiadania określonego majątku powinno z tego majątku opłacić istniejące zadłużenie. Organ rentowy zaś - jako dłużnik, mógł żądać zwrotu zaległości w każdym czasie, do „momentu” przedawnienia się tych należności.

Apelacje od powyższego wyroku złożyli: A. P., S. P., I. R. i A. M. Apelacja M. N. została odrzucona.

Sąd Apelacyjny – Sad Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29 września 2011 r. oddalił apelacje.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu Okręgowego, który uznał że stowarzyszenia (w tym Stowarzyszenie którego członkami zarządu byli apelujący) nie posiadają tzw. zdolności układowej w związku z czym skarżący nie byli zobowiązani do wykazywania przesłanek egzoneracyjnych podanych w pkt 1 i 2 art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej. Taki pogląd nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze stanowiącej w art. 5, że przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Kodeks cywilny w art. 43¹ stanowi, że przedsiębiorcą jest między innymi osoba prawna prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Z kolei ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach w art. 34 dopuszcza możliwość prowadzenia przez stowarzyszenie działalności gospodarczej według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Z powyższego, w ocenie Sądu Apelacyjnego wynika że skarżący, jako członkowie zarządu Stowarzyszenia prowadzącego działalność gospodarczą, mieli prawo zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub o wszczęcie postępowania układowego.

Powyższe zastrzeżenie nie rzutuje jednak, zdaniem Sądu drugiej instancji, na ocenę prawidłowości zaskarżonego apelacją wyroku. Istotnie bowiem eksponowane w odwołaniach i w treści apelacji skarżących okoliczności, tj. zarzut podjęcia przez organ rentowy postępowania egzekucyjnego w czasie gdy Stowarzyszenie wyzbywało się majątku i nie posiadało już środków na zaspokojenie należności składowych oraz wskazanie na charytatywny cel działalności Stowarzyszenia i bezwynikowy rezultat tej działalności - pozostają bez

wpływu na ocenę prawidłowości zaskarżonych decyzji i wyroku, albowiem jak wskazano powyżej - nie są to okoliczności zwalniające od odpowiedzialności wskazane w art. 116 § 1 Ordynacji, które wykazać powinni odwołujący się. Organ rentowy wykazał bezskuteczność egzekucji oraz powstanie zobowiązań w czasie pełnienia przez odwołujących się funkcji członków zarządu.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargami kasacyjnymi wniesionymi przez odwołujących się – w jednym piśmie procesowym, w którym zawarto wnioski o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku sądu drugiej instancji jak również poprzedzającego go wyroku sądu pierwszej instancji w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów procesu wraz z rozstrzygnięciem o należnych stronie pozwanej kosztach procesu za wszystkie instancje.

Skargi kasacyjne zostały oparte „na następujących podstawach i zarzutach:

1. naruszeniu przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 378 § 1 k.p.c. poprzez niewzięcie pod uwagę nieważności postępowania, a to ze względu na udział w postępowaniu przed sądem I instancji nienależycie umocowanego pełnomocnika organu rentowego,
2. naruszeniu przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 378 § 1 k.p.c., poprzez nierozpoznanie rozprawy w granicach apelacji, zarzutu podnoszonego przez skarżących, o to że z uwagi na bezwynikowy rezultat działalności Stowarzyszenia, zajmującego się działalnością charytatywną, nie powinni być objęci odpowiedzialnością z art. 116 ordynacji podatkowej”.

Rozwijając ten zarzut i wiążąc go z podnoszonym występowaniem w sprawie zagadnienia prawnego skarżący rozważali czy odpowiednie stosowanie (z mocy art. 116 a Ordynacji podatkowej) art. 116 Ordynacji podatkowej oznacza stosowanie tego przepisu tylko do osób prawnych podobnych do wymienionych w art. 116 tj. osób prowadzących zarobkową działalność gospodarczą czy też do wszystkich osób prawnych innych niż wymienione w art. 116.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Nie jest zasadny zarzut skargi kasacyjnej odnoszący się do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji rzekomo niewziętej pod rozwagę przez Sąd Apelacyjny. Nieważność postępowania nie miała miejsca. Organ rentowy był reprezentowany przez osobę, która mogła być jego pełnomocnikiem (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2012 r., III UZP 3/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 197 i z 9 lutego 2012 r., I UZP 10/11 LEX nr 1168155 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 22 marca 2012 r., I UZ 64/11, LEX nr 1214565) i przedstawiła odpowiedni dokument wykazujący umocowanie. Na karcie 6 znajduje się pełnomocnictwo spełniające wymagania z art. 89 § 1 k.p.c. Jest to oryginał pełnomocnictwa.

Natomiast uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 116 Ordynacji podatkowej. Sąd Apelacyjny niedostatecznie rozważył zarzut apelacji związany z zastosowaniem art. 116 Ordynacji do odwołujących się członków zarządu Stowarzyszenia, którzy twierdzą, że Stowarzyszenie to nie prowadziło działalności gospodarczej.

W art. 116 Ordynacji podatkowej określone zostały zasady odpowiedzialności członków zarządu spółek handlowych za zaległości podatkowe tych podmiotów a także przesłanki uwolnienia od tej odpowiedzialności. Ze względu na przedmiot sporu w tej sprawie kluczowe znaczenie ma możliwość wykazania, że niezgłoszenie wniosku o upadłość spółki lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości nastąpiło bez winy osób obarczonych tą subsydiarną i solidarną odpowiedzialnością za powstałe zaległości. Przepis art. 116 Ordynacji podatkowej ma zastosowanie w tej sprawie przez podwójne odesłanie. Przedmiot tej sprawy obejmuje zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Według art. 31 ustawy z dnia października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), do należności z tytułu składek mają odpowiednie zastosowanie wymienione w nim przepisy Ordynacji podatkowej, w tym art. 116 i art. 116a. Jak wspomniano, art. 116 dotyczy odpowiedzialności członków zarządu spółek handlowych za zaległości podatkowe tych spółek. Do odwołujących się w tej sprawie może mieć odpowiednie zastosowanie przez odesłanie zawarte w art. 116a

Ordynacji. Przepis ten został wprowadzony ustawą z dnia 12 września 2002 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz.1387). Stanowi on, że za zaległości podatkowe innych osób prawnych niż wymienione w art. 116 odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie organów zarządzających tymi osobami. Przepisy art. 116 stosuje się odpowiednio. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej (Sejm RP IV kadencji, druk nr 414) podniesiono, że członkowie zarządu takich osób prawnych jak fundacje, stowarzyszenia, zrzeszenia, spółdzielnie winni ponosić odpowiedzialność na „zasadach identycznych” jak członkowie zarządów spółek handlowych. Zaznaczono, że „status członka zarządu fundacji jest podobny do statusu członka zarządu sp. z o.o. lub S.A”. Trzeba jednak zauważyć, że podobieństwo (które zostało zaakcentowane w uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej) nie występuje w jednakowym stopniu we wszystkich osobach prawnych, do których wprowadzony przepis ma zastosowanie. Powstaje bowiem problem stosowania zasad odpowiedzialności członków zarządu spółek handlowych do członków zarządu osób prawnych, które nie mają zdolności upadłościowej i układowej. Zdolność upadłościowa została powiązana ze spełnieniem kryteriów uznania danego podmiotu za przedsiębiorcę (art. 5 ust. 1 Prawa upadłościowego). W myśl art. 5 ust. 2 tego Prawa za przedsiębiorcę uważało się (według stanu prawnego z daty podjęcia zaskarżonych decyzji), między innymi, osobę prawną prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą. Sąd pierwszej instancji przyjął, że Stowarzyszenie, za zaległości składkowe którego odwołujący się zostali obciążeni odpowiedzialnością, nie miało zdolności upadłościowej. Natomiast Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżący jako członkowie zarządu Stowarzyszenia prowadzącego działalność gospodarczą mieli prawo zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub o wszczęcie postępowania układowego. Sąd nie podał przy tym, na czym oparł to stwierdzenie. Jeżeli wyprowadził je wyłącznie z przepisów Prawa o stowarzyszeniach, które w art. 34 dopuszcza prowadzenie przez stowarzyszenie działalności gospodarczej, to przedwczesny jest wniosek o zdolności upadłościowej Stowarzyszenia /.../. Sama prawna możliwość prowadzenia działalności gospodarczej nie przesądza o prowadzeniu działalności przez konkretne Stowarzyszenie. Sąd nie rozważył przy

tym twierdzeń apelacji o prowadzeniu działalności „bezwynikowej”, bezpodstawnie uznając je za pozbawione znaczenia. Gdyby okazało się, że działalność Stowarzyszenia była działalnością gospodarczą w rozumieniu art. 5 ust. 2 Prawa upadłościowego (w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2009 r.), zastosowanie do odwołujących się art. 116 Ordynacji podatkowej przez odesłania z art. 116a i art. 31 ustawy systemowej nie nastroczałoby trudności. Ta okoliczność wymaga jednakże poczynienia ustaleń. Gdyby jednakże okazało się, że działalność Stowarzyszenia nie mogła być uznana za działalność gospodarczą, chociaż nie jest sporne, że było ono płatnikiem składek (pracodawcą), powstałby problem ze stosowaniem zasad uwolnienia się od odpowiedzialności wymienionych w art. 116 Ordynacji a w szczególności niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości (niewszczęcie postępowania układowego) bez winy skarżących. Odwołujący się upatrują braku zawinienia po swej stronie w tym, że wniosek taki był prawnie niedopuszczalny. Taki pogląd był przedstawiany w doktrynie prawa. Podnoszono, że brak zdolności upadłościowej niektórych osób prawnych, do których stosuje się „odpowiednio” art. 116 Ordynacji przez odesłanie z art. 116a, oznacza spełnienie przesłanki uwolnienia się od odpowiedzialności za zaległości podatkowe w postaci braku zawinienia w złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęciu postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego). Taki pogląd przedstawił A. Mariański („Odpowiedzialność członków organów zarządzających osób prawnych za zaległości podatkowe” Monitor Podatkowy 2005 nr. 2 s. 25). Wyrażono też pogląd o niestosowaniu w ogóle zasad odpowiedzialności podmiotów zarządzających za zobowiązania publicznoprawne osób prawnych prowadzących działalność *non profit* (S. Frydrych „Odpowiedzialność członków organów podmiotów *non profit* na podstawie art. 116a Ordynacji podatkowej, Monitor Podatkowy 2010 nr 5, s. 28). Przedstawiono też poglądy przeciwne, w myśl których członkowie zarządu osób prawnych nieposiadających zdolności upadłościowej (układowej) nie mają możliwości uwolnienia się od odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe tych osób opartego na przesłance braku winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęciu postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego). Takie stanowisko zajęli: C. Kosikowski (w: C. Kosikowski, L. Etel, R. Dowgier, P. Pietrasz,

S. Presnarowicz, M. Popławski: *Ordynacja podatkowa Komentarz*, Warszawa 2011), R. Dowgier (Komentarz do art. 116a ustawy – Ordynacja podatkowa System Informacji Prawnej Lex /Lex Omega/ 40/2012) oraz przedstawiono go w publikacji „Ordynacja podatkowa. Komentarz pod red. H. Dzwonkowskiego, Warszawa 2008.

Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną w tej sprawie doszedł do przekonania, że odpowiednie (przez odesłanie z art. 116a Ordynacji i art. 31 ustawy systemowej) stosowanie przepisu art. 116 Ordynacji podatkowej w zakresie omawianej przesłanki uwolnienia się od odpowiedzialności za zaległości składkowe członków zarządu stowarzyszenia nieposiadającego zdolności upadłościowej (układowej) winno polegać na rozważeniu podstaw podjęcia przez te osoby działań w kierunku likwidacji stowarzyszenia, które nie reguluje swych zobowiązań publicznoprawnych (składek ubezpieczeniowych). Sąd Najwyższy uznał za pozbawione dostatecznego uzasadnienia prawnego i aksjologicznego stanowisko o uwolnieniu członków zarządu takich stowarzyszeń za zobowiązania publicznoprawne. Przede wszystkim nie wprowadzono żadnego zróżnicowania osób prawnych w art. 116a Ordynacji podatkowej. Nie ma też uzasadnienia wniosek o sankcjonowaniu dopuszczenia do powstania zaległości składkowych i niemożności ich uregulowania wobec braku środków i majątku tylko tym, że obciążają one osobę prawną działającą bez zysku. Gdy osoba taka zatrudnia pracowników, członkowie jej zarządu winni liczyć się z konsekwencjami tego w postaci obowiązków płatnika składek. Brak zysku osoby prawnej nie uwalnia od tych obowiązków. Z drugiej strony, skoro członkowie zarządu osób prawnych mających zdolność upadłościową (układową) mogą uwolnić się od akcesoryjnej, solidarnej odpowiedzialności za zaległości składkowe wykazując brak zawinienia w złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub nieszczęściu postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (układowego) trzeba rozważyć, jakie możliwości mają członkowie zarządu stowarzyszenia pozbawionego zdolności upadłościowej (układowej) w zakresie zapobieżenia niezaspokojeniu wierzyciela należności składkowych. Taką możliwość stwarza likwidacja stowarzyszenia przeprowadzona w odpowiednim czasie, pozwalającym za choćby częściowe uregulowanie długu składkowego. Zaspokojenie wierzycieli jest jednym z celów postępowania likwidacyjnego stowarzyszenia (por. P. Suski „Stowarzyszenia i

fundacje” Warszawa 2011, s. 302). Gdyby zatem odwołujący się wykazali, że bez swojej winy nie podjęli dostępnych dla nich kroków prowadzących do likwidacji Stowarzyszenia, można byłoby uznać, że została spełniona przesłanka uwolnienia ich od odpowiedzialności za zaległości składkowe. Odpowiedniość stosowania art. 116 Ordynacji podatkowej do członków zarządów stowarzyszeń (art. 116a Ordynacji) w zakresie odpowiedzialności za zaległości składkowe na podstawie art. 31 ustawy systemowej polegać może na takiej modyfikacji przesłanki egzoneracyjnej z art. 116 § 1 pkt 1 lit. b, która pozwala na wykazanie braku winy w niewszczęciu postępowania likwidacyjnego stowarzyszenia nieprowadzącego działalności gospodarczej. Te okoliczności wymagałyby zbadania w tej sprawie, gdyby okazało się, że Sąd Apelacyjny bezpodstawnie przypisał Stowarzyszeniu prowadzenie działalności gospodarczej. Analogiczny pogląd odnoszący się do fundacji (odpowiedzialności członków zarządu fundacji za zaległości składkowe w kontekście przesłanki egzoneracyjnej z art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej) został wyrażony przez J. Strusińską – Żukowską w publikacji „Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych – Komentarz” Warszawa 2011 s. 524-525.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).